

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A tömegtájékoztatás szabadságának és sokszínűségének biztosítása Európában**(saját kezdeményezésű vélemény)**

(2021/C 517/02)

Előadó: **Christian MOOS**

Közgyűlési határozat:	2020.2.20.
Jogalap:	az eljárási szabályzat 32. cikkének (2) bekezdése saját kezdeményezésű vélemény
Illetékes szekció:	„Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció
Elfogadás a szekcióülésen:	2021.9.7.
Elfogadás a plenáris ülésen:	2021.9.22.
Plenáris ülés száma:	563.
A szavazás eredménye:	
(mellette/ellene/tartózkodott)	223/2/8

1. Következtetések és ajánlások

1.1. A tömegtájékoztatás szabadsága, beleértve az újságírók biztonságát és védelmét is, valamint a médiapluralizmus a liberális demokrácia sarokkövei, amint arról az EU-Szerződésekben valamennyi tagállam megállapodott.

1.2. Bár összességében Európa továbbra is olyan kontinens, ahol szabad és sokszínű a tömegtájékoztatás, az EU-ban zajló fejlemények aggasztóak. Egyes uniós tagállamok már nem liberális demokráciák: politikai ellenőrzés alá vonják a független tömegtájékoztatást, és tevékenyen korlátozzák annak sokszínűségét.

1.3. A tömegtájékoztatás szabadságát és sokszínűségét fenyegető veszélyek nem csupán néhány tagállamra korlátozódnak, hanem az egész EU-ra kiterjedő általános tendenciát mutatnak. Valamennyi tagállamnak sürgősen lépéseket kell tennie a tömegtájékoztatás szabadságának és sokszínűségének megőrzése érdekében.

1.4. Mivel egyes tagállamok nem hajlandók meghozni a szükséges intézkedéseket, az uniós intézmények kötelessége az európai értékek érvényesítése, valamint a liberális demokrácia és a jogállamiság működésének garntálása valamennyi uniós tagállamban.

1.5. A legfontosabb kihívások közé tartozik az újságírók biztonságának, védelmének és függetlenségének mindenkori garntálása valamennyi tagállamban, a független tömegtájékoztatás védelme a politikai befolyással szemben, valamint a médiapluralizmus politikai akarat és gazdasági kényszer miatti visszaszorulása elleni fellépés.

1.6. Az EGSZB üdvözli az európai parlamenti ⁽¹⁾ és európai bizottsági jelentések és kezdeményezések széles skáláját, ugyanakkor hangsúlyozza, hogy az előttünk álló legfontosabb feladat a tömegtájékoztatás szabadságának és a médiapluralizmusnak a konkrét javítása nemzeti szinten, amint arra a partnerszervezetek által az Európa Tanács újságírók védelmének és biztonságának előmozdításával foglalkozó platformja számára készített 2021. évi éves jelentés ⁽²⁾ is rámutat.

1.7. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy haladéktalanul alkalmazza az uniós költségvetés védelmét szolgáló általános feltételrendszerről szóló (EU, Euratom) 2020/2092 európai parlamenti és tanácsi rendeletet ⁽³⁾ az egyes tagállamokban a tömegtájékoztatás szabadságát és a médiapluralizmust fenyegető súlyos veszély kezelésére.

⁽¹⁾ Magdalena Adamowicz európai parlamenti képviselő jelentése – Az Európai Parlament 2020. november 25-i állásfoglalása a médiaszabadság megerősítéséről: az újságírók európai védelme, a gyűlöletbeszéd, a dezinformáció és a platformok szerepe (HL C 425., 2021.10.20., 28. o.).

⁽²⁾ <https://www.coe.int/en/web/media-freedom>.

⁽³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács (EU, Euratom) 2020/2092 rendelete (2020. december 16.) az uniós költségvetés védelmét szolgáló általános feltételrendszerről (HL L 433. I, 2020.12.22., 1. o.).

1.8. Az EGSZB üdvözlí az Európai Bizottság azon tervét, hogy az újságírók biztonságának növelésére irányuló intézkedéseket javasoljon, továbbá hangsúlyozza a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek jogszabályi tilalmának szükségességét.

1.9. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy tegye átláthatóbbá és méltányosabbá a médiaágazatban a közbeszerzéseket és a médiavállalatok állami támogatását.

1.10. Az EGSZB határozottan támogatja az Európai Bizottságnak az európai tömegtájékoztatás szabadságáról szóló jogszabályra irányuló tervét, amelynek célja, hogy az Európai Bizottságot hatékony jogi eszközökkel ruházza fel ahhoz, hogy a közös piacon érvényesíthesse a tömegtájékoztatás szabadságát és a médiapluralizmust.

1.11. Az EGSZB a minőségi újságírásba való befektetésnek tekinti a médiavállalatok pártatlan köztámogatását, másrészt a médiapluralizmushoz nélkülözhetetlennek tartja a független és pártatlan közszolgálati mősorszolgáltatókat.

1.12. Az EGSZB egy teljes mértékben független európai közszolgálati mősorszolgáltató létrehozását javasolja.

1.13. Az EGSZB fontosnak tartja a médiatudatosság továbbfejlesztését, és támogatja azt a javaslatot, hogy hozzanak létre egy olyan európai ügynökséget, amely oktatási programokon keresztül erősítené az uniós polgárok médiakészségeit.

2. A tömegtájékoztatás szabadsága és sokszínúsége mint a demokrácia előfeltétele

2.1. Az Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozatának 19. cikke, az emberi jogok európai egyezménye (EJEE) 10. cikkének (1) bekezdése és az Európai Unió Alapjogi Chartája 11. cikkének (1) bekezdése országhatárookra való tekintet nélkül garantálja az információk és eszmék felkutatásának, befogadásának és közlésének jogát anélkül, hogy ebbe a hatóságok beavatkoznának. A tömegtájékoztatás függetlensége és sokszínúsége elengedhetetlen az információszabadság biztosításához.

2.2. A tömegtájékoztatás szabadsága és a médiapluralizmus, amelyet az Európai Unió Alapjogi Chartája 11. cikkének (2) bekezdése garantál, szintén előfeltétele a demokráciának. E követelményeket minden szinten tiszteletben kell tartani annak érdekében, hogy az Unió polgárai érdemben gyakorolhassák a demokratikus életben való részvételhez való jogukat, amelyet az Európai Unióról szóló szerződés (EUSZ) 10. cikkének (3) bekezdése rögzít.

2.3. Ahhoz, hogy a demokratikus döntéshozatali folyamatok során mindenki kialakíthassa véleményét és megfogalmazhassa szándékait, a politikai pártok és a civil társadalom mellett a sokszínű tömegtájékoztatás is nélkülözhetetlen.

2.4. A független tömegtájékoztatás nélkülözhetetlen az átláthatóság elvének végrehajtásához, amelyre az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 15. cikke kötelezi az uniós intézményeket és egyéb szervezeteket.

2.5. Az oknyomozó újságírók „negyedik hatalmi ágként” örkutyá módjára felügyelik a végrehajtást, a törvényhozást és igazságszolgáltatást, valamint a magánszervezetek intézkedéseit. Ezáltal minden szinten növelik a választott döntéshozók elszámoltathatóságát.

2.6. Azok a tagállamok, amelyekben a tömegtájékoztatás szabadsága vagy sokszínúsége korlátozott, nem demokráciák, és sértik az uniós értékeket (EUSZ 2. cikk) és célokat (EUSZ 3. cikk).

2.7. Bár néhány uniós tagállam továbbra is világszerte a tömegtájékoztatás szabadságának és sokszínúségének biztosításában, a tömegtájékoztatás szabadságát és a médiapluralizmust fenyegető veszélyek az EU-ban nem korlátozódnak egyes országokra: más-más mértékben, de EU-szerte megfigyelhetők kedvezőtlen tendenciák.

2.8. A tömegtájékoztatás szabadságának és a médiapluralizmusnak a belső hanyatlása aláássa az EU azon képességét, hogy támogassa a demokráciát a szomszédságában, ahol a közelmúltbeli válságok rámutattak, hogy néhány államban még rosszabb a helyzet, ami a tömegtájékoztatás szabadságát, a médiapluralizmust és az újságírók biztonságát illeti.

2.9. Egyes uniós tagállamok mára kiléptek a demokratikus államok köréből, és az elmúlt évtizedben a világon a leggyorsabb ütemben haladtak az autokrácia felé. A tömegtájékoztatás szabadságának és sokszínúségének visszaszorítása e fejlődési irány egyik jellemzője.

2.10. A világvjárvány tovább gyorsította a folyamatot, vagy a tömegtájékoztatás szabadsága további csorbításának legitimálására lett felhasználva.

2.11. A Riporterek Határok Nélkül 2021. évi sajtószabadság-indexéből és a Freedom House „Freedom and the MEDIA” [A tömegtájékoztatás szabadsága] és „Freedom on the Net” [Az internet szabadsága] című éves jelentéseiből egyértelműen kiderül, hogy az EU saját határain belül is küzd az értékei védelméért⁽⁴⁾.

3. A tömegtájékoztatás szabadságát és sokszínűségét fenyegető veszélyek

3.1. Az újságírókat fenyegető veszély

3.1.1. Ahhoz, hogy a média teljesíthesse küldetését, az újságíróknak zavartalanul kell tudniuk dolgozni, és biztosnak kell lenniük abban, hogy az EU és valamennyi tagállama mindenkor teljes mértékben védi őket mint egyéneket. Ez már nincs így.

3.1.2. 2015 óta az EU-ban legalább 16 újságírót öltek meg munkájuk során vagy miatt. Nem szabad, hogy Daphne Caruana Galizia, Giorgos Karavizas, Ján Kuciak és menyasszonya, Martina Kušnírová, Lyra McKee, Peter de Vries és kollégáik feledésbe merüljenek.

3.1.3. Az újságírók egyre nagyobb mértékben vannak kitéve szóbeli és fizikai támadásoknak és különösen a tiltakozások és tüntetések válnak egyre veszélyesebbé, mivel mind a tüntetők, mind a rendfenntartó erők veszélyt jelentenek. A világszerte elterjedő több mint száz esettel a fenyegetés új méreteket öltött Európában⁽⁵⁾.

3.1.4. Európa egyes nem uniós országaiban az újságírók helyzete katasztrofális: aggasztó példa erre a független újságírókkal szembeni, közelmúltbeli drasztikus fellépés Fehéroroszországban.

3.1.5. A közösségi média és az ott tapasztalható csoportdinamika révén egyre könnyebbé válik a zaklatás és a fenyegetés. Vannak olyan összehangolt kampányok, amelyek célja a média vagy egyes újságírók munkájának akadályozása. Ez felveti azt a kérdést, hogy szükséges és lehetséges-e a közösségimédia-platformok szabályozása az alapvető szabadságok korlátozása nélkül.

3.1.6. A női újságírók nagyobb valószínűséggel válnak szóbeli és fizikai támadások, valamint – gyakran nőgyűlölő, szexuális vagy macsó hangvételű – online zaklatások és fenyegetések célpontjává, mint férfi kollégáik.

3.1.7. Egyes tagállamokban a dezinformáció elleni és a rágalmazást tiltó intézkedéseket úgy alakították ki, hogy azok felhasználhatók legyenek a kritikus tudósítások kriminalizálására és az újságírók bebörtönzéssel vagy súlyos pénzbírságokkal való fenyegetésére.

3.1.8. A közéleti részvételt akadályozó stratégiai pereket egyre inkább arra használják, hogy elhallgattassák a civil társadalmi szereplőket és az újságírókat.

3.1.9. A médiavállalatok előtt álló jelenlegi gazdasági kihívások a szabályos munkaviszonyban álló újságírók számának csökkenéséhez vezettek. Az egyre bizonytalanabb és kiszolgáltatottabb helyzetben lévő szabadúszó újságírók megélhetését a jogviták akkor is veszélyeztetik, ha a benyújtott követelések megalapozatlanok.

3.1.10. Különösen helyi szinten léteznek korábban nem tapasztalt „hírsivatagok”, a független médiát pedig gyakran úgynevezett önkormányzati hírek, ingyenes újságok váltják fel, amelyek a helyi gazdasági és politikai elit tulajdonában vannak, és veszélyeztethetik a tömegtájékoztatás szabadságát és a médiapluralizmust.

3.1.11. A fenyegetések célja az öncenzúra kikényszerítése. Aláássák a tömegtájékoztatás szabadságát Európában.

3.2. A tömegtájékoztatás szabadságát fenyegető veszélyek

3.2.1. A tömegtájékoztatás szabad működése érdekében a szabadságát és sokszínűségét garantáló jogi keretnek biztosítania kell, hogy az újságírók és a médiavállalatok politikai beavatkozástól mentesen végezhesék munkájukat.

3.2.2. Számos tagállamban komoly aggályok merülnek fel a médiaszabályozó hatóságok függetlenségével kapcsolatban. Ezek a hatóságok egyes esetekben de facto eszközként szolgálnak a kormányok számára ahhoz, hogy befolyást gyakoroljanak a médiakörnyezetre. A média valóban független önkéntes önszabályozó szervei a tömegtájékoztatás politikai befolyással szembeni védelmének eszközei lehetnek.

⁽⁴⁾ Riporterek Határok Nélkül: 2021 World Press Freedom Index [2021. évi sajtószabadság-index], <https://rsf.org/en/ranking> (hozzáférés: 2021. május 24.).

⁽⁵⁾ Nemzetközi Sajtóintézet: COVID-19: Number of MEDIA Freedom Violations by Region [Covid19: A médiaszabadság megsértésének száma régióként], <https://ipi.media/covid19-media-freedom-monitoring/> (hozzáférés: 2021. április 8.).

3.2.3. Egyes tagállamok diszkriminatív adójogszabályokat és célzott reklámköltésvetéseket alkalmaznak a média befolyásolására.

3.2.4. Egyes tagállamok a világiárvánnyal kapcsolatos dezinformáció terjesztésének veszélyét arra használták fel, hogy a válság kezeléséről szóló kritikus jelentések megelőzése érdekében legitimálják a sajtószabadság korlátozását.

3.2.5. A közvetlen politikai ellenőrzés alatt, illetve az újságírói szabadság teljes mértékű tiszteletben tartása nélkül működő felügyeleti szervek révén közvetett politikai ellenőrzés alatt álló közmédia komoly fenyegetést jelent a tömegtájékoztatás szabadságára. Egyre több kísérlet történik arra, hogy a független média közvetlen politikai befolyás alá kerüljön, emellett gyakoribbak a politikusok verbális támadásai, valamint a kritikus média és az újságírók elleni jogi fellépések is.

3.2.6. Számos tagállamban a médiavállalkozók túlzott közelsége a kormányhoz vagy a kormányhivatalokhoz, valamint az indokolatlanul magas piaci részesedéssel rendelkező médiavállalatokban a politikai pártok vagy az államok tulajdoni részesedése a tömegtájékoztatás szabadságának és sokszínűségének jelentős korlátozásához vezet.

3.2.7. Még a működő liberális demokráciákban is megkérdőjelezzik a független és pártatlan közszolgálati műsorszolgáltatás mint a vélemények sokszínűségének garanciája meglétét, és politikai befolyásra szólítanak fel a műsorok összetétele és a terjesztett tartalom tekintetében.

3.3. A tömegtájékoztatás sokszínűségét fenyegető veszélyek

3.3.1. A 2020. évi Médiapluralizmus Monitor szerint az elmúlt három évben jelentősen nőtt az uniós médiapiaci konszolidációja – beleértve a hirdetési piacot és a terjesztési csatornákat is –, ami közepes vagy nagy kockázatot jelent a tömegtájékoztatás szabadsága szempontjából az egész EU-ban ⁽⁶⁾.

3.3.2. A médiahasználati mintáknak a digitális forradalomból következő változásai megkérdőjelezzik a kialakult média üzleti modelljeit. Ez különösen az újságokat és a helyi szintű kisebb médiumokat érinti, amelyek az EU médiasokszínűségének gerincét képezik. Könnyű célponttá válnak a politikailag vezérelt konszolidáció számára.

3.3.3. A digitális média egyre növekvő jelentősége miatt a piacon mind erősebbek – és ezáltal mind nagyobb befolyást gyakorolnak a véleményekre – a nagy platformok, amelyek külföldi vállalatokként gyakran megkerülik az európai szabályozást.

3.3.4. A világiárvány gazdasági következményei – különösen a reklámbevételek csökkenése – felgyorsítják a médiapiaci folyamatos változásait és még inkább korlátozzák a média sokszínűségét.

4. A tömegtájékoztatás szabadságának és sokszínűségének erősítése Európában – ajánlások

4.1. Általános ajánlások

4.1.1. Az EGSZB megjegyzi, hogy azok az egyének és kormányok, akik szavaikkal vagy cselekedeteikkel kétségbe vonják a tömegtájékoztatás szabadságát vagy sokszínűségét, nem alkalmasak sem az uniós intézményeknek vagy azok előkészítő szerveinek az elnöklétére, sem az Unió képviselőitére.

4.1.2. Az EGSZB üdvözli, hogy az uniós költségvetés védelmét szolgáló általános feltételrendszerrel szóló (EU, Euratom) 2020/2092 rendelet megerősítette a jogállamiság eszköztárának korrekciós ágát, beleértve a tömegtájékoztatás szabadságát és a médiapluralizmust is.

4.1.3. Az EGSZB üdvözli, hogy az Európai Bizottság jogállamiságról szóló jelentése, amely foglalkozik a médiapluralizmusnak és a tömegtájékoztatás szabadságának országokénti nyomon követésével is, valamint az Európai Unió Tanácsában folytatott vita szintén megerősítette a jogállamiság eszköztárának prevenció ágát az EU-ban.

4.1.4. Az EGSZB kéri a prevenció ág hatékonyságának megerősítését oly módon, hogy a jövőben a jogállamisági jelentés egyes országokra vonatkozó fejezeteibe beépítenek tagállam-specifikus reformajánlásokat, amelyek végrehajtását a következő évi jelentés értékeli majd.

⁽⁶⁾ Elda Brogi és mtsai. (2020): Monitoring MEDIA Pluralism in the Digital Age. Application of the MEDIA Pluralism Monitor in the European Union, Albania and Turkey in the years 2018-2019 [A médiapluralizmus nyomon követése a digitális korban. A Médiapluralizmus Monitor alkalmazása az Európai Unióban, Albániában és Törökországban 2018–2019-ben], Fiesole, 50. o.

4.1.5. Az EGSZB elkötelezett amellett, hogy a tömegtájékoztatás szabadságának és sokszínűségének védelmét az Európa jövőjéről szóló konferencia középpontjába helyezve felhívja a figyelmet e kihívás fontosságára, és tovább mélyítse a szükséges intézkedésekről szóló vitát.

4.2. Az újságírók védelmével kapcsolatos ajánlások

4.2.1. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy az újságírók legjobb védelmét a zaklatás, a fenyegetés és a támadás valamennyi formájának szigorú büntetőeljárás alá vonása jelenti.

4.2.2. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy haladéktalanul alkalmazza az uniós költségvetés védelmét szolgáló általános feltételrendszerről szóló (EU, Euratom) 2020/2092 rendeletet az egyes tagállamokban a tömegtájékoztatás szabadságát és a médiapluralizmust fenyegető súlyos veszély kezelésére. Ennek egyértelműen részét képezi az európai finanszírozáshoz való hozzáférés megtagadása azon tagállamoktól, amelyek megsértik a média szabadságát.

4.2.3. Az EGSZB támogatja az Európai Parlament azon álláspontját⁽⁷⁾, hogy az EUMSZ 256. cikke szerinti eljárás szükséges akkor, ha az Európai Bizottság nem cselekszik.

4.2.4. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság arra irányuló tervét, hogy kézzelfogható javaslatokat terjesszen elő az újságírás védelméről, valamint az újságírók és más médiaszereplők biztonságáról szóló miniszteri bizottsági ajánlás következetes végrehajtására vonatkozóan valamennyi uniós tagállamban⁽⁸⁾, és hogy a jogállamiságról szóló jelentésében nyomon kövesse az ajánlásnak való megfelelést.

4.2.5. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság azon kötelezettségvállalását, hogy pénzügyi támogatást nyújtson az újságírók jogi és gyakorlati védelmével kapcsolatos projektekhez, és javasolja annak megfontolását, hogy a tagállamok szociális biztonsági rendszerei fedezzék az újságírók – különösen a szabadúszó újságírók – szakmai kockázatait.

4.2.6. Az EGSZB emlékeztet arra, hogy a tagállamok biztonsági hatóságai kötelesek megvédeni az újságírókat. Javasolja, hogy a rendőrség a sajtószövetségek és újságírói szervezetek bevonásával, a bevált gyakorlatok cseréjének előmozdítása érdekében több képzést kapjon az újságírókkal való bánásmódról.

4.2.7. Ami az újságíróknak az online zaklatással és fenyegetésekkel szembeni védelmét illeti, az EGSZB felhívja a figyelmet a jogellenes online tartalmak elleni fellépésről szóló véleményére⁽⁹⁾, és hangsúlyozza, hogy az újságírók – feltűnő közszolgálati szerepük miatt – különösen kiszolgáltatott helyzetben vannak.

4.2.8. Az EGSZB rámutat arra, hogy minden elfogadandó intézkedésnek figyelembe kell vennie a nemek közötti egyenlőséget és a kisebbségekhez tartozó újságírók védelmét.

4.2.9. Az EGSZB elismeri, hogy az átláthatóság elvének és az információszabadsághoz való jognak a garantálása uniós szinten javult, de ez nem minden tagállamra igaz. Minden tagállamot arra kér, hogy maradéktalanul tegyen eleget az uniós normáknak, és rámutat, hogy további javításokra van szükség, többek között uniós szinten is⁽¹⁰⁾.

4.2.10. Az EGSZB üdvözli a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel foglalkozó szakértői csoport létrehozását és az Európai Bizottság azon tervét, hogy 2021 végéig javaslatot terjeszt elő az újságíróknak és a civil társadalomnak az ilyen perekkel szembeni védelmére. Úgy véli, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek jogi tilalma elsőbbséget élvez az érintetteket támogató kiegészítő intézkedésekkel szemben.

4.2.11. Az EGSZB hangsúlyozza a civil társadalmi kezdeményezések, például a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perek elleni európai koalíció („Coalition Against SLAPP in Europe”, CASE)⁽¹¹⁾ fontosságát az újságírók ilyen perekkel szembeni védelmében, és fokozott uniós támogatást kér az ilyen kezdeményezésekhez.

4.2.12. Az EGSZB megjegyzi, hogy a közéleti részvételt akadályozó stratégiai perekkel kapcsolatban a Brüsszel I.⁽¹²⁾ és a Róma II. rendelet⁽¹³⁾ rendelkezései nem vezethetnek a jogvédelem csökkenéséhez a zaklatásszerű jogi esetekre vonatkozó joghatóság megválasztása révén (rágalmazási turizmus). Hangsúlyozza, hogy a két rendelet soron következő felülvizsgálata során szem előtt kell tartani ezt a kérdést.

⁽⁷⁾ P9_TA(2021)0103.

⁽⁸⁾ CM/Rec(2016)4.

⁽⁹⁾ HL C 237., 2018.7.6., 19. o.

⁽¹⁰⁾ HL C 487., 2016.12.28., 51. o.; HL C 13., 2016.1.15., 192. o.

⁽¹¹⁾ <https://www.the-case.eu>.

⁽¹²⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 1215/2012/EU rendelete (2012. december 12.) a polgári és kereskedelmi ügyekben a joghatóságról, valamint a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról (HL L 351., 2012.2.20., 1. o.).

⁽¹³⁾ Az Európai Parlament és a Tanács 864/2007/EK rendelete (2007. július 11.) a szerződésen kívüli kötelmi viszonyokra alkalmazandó jogról (Róma II.) (HL L 199., 2007.7.31., 40. o.).

4.3. A média függetlenségének megerősítésével kapcsolatos ajánlások

4.3.1. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a jogállamiságról szóló jelentés módszertanát egészítse ki az állami és közszolgálati műsorszolgáltatás függetlenségének értékelésével.

4.3.2. Az EGSZB rámutat arra, hogy a korrupció tényleges büntetőeljárás alá vonása bizonyos fokú védelmet nyújt a médiába való kormányzati beavatkozással szemben, ezért arra kéri az Európai Bizottságot, hogy a korrupcióellenes normák betartatása mellett politikai megfontolásoktól függetlenül tegyen meg minden szükséges intézkedést annak biztosítására, hogy az új többéves pénzügyi keretből és a Next Generation EU helyreállítási eszközökből származó pénz ne használják fel a média sokszínűségének megfékezésére, vagy a korrupció egyéb formáira.

4.3.3. Az EGSZB arra kér minden tagállamot, hogy az európai átláthatósági nyilvántartás mintájára hozzon létre nemzeti átláthatósági nyilvántartásokat, mivel ezek átláthatóvá teszik a politikusok és a médiavállalkozók közötti kapcsolatokat is. Az átláthatósági nyilvántartásokat be kell építeni egy uniós szintű, többszintű átláthatósági nyilvántartásba.

4.3.4. Az EGSZB annak vizsgálatára kéri az Európai Bizottságot, hogy a médiagazdasági tulajdonviszonyokkal kapcsolatos információkat tartalmazó, nyilvánosan hozzáférhető adatbázis létrehozására irányuló kísérleti projekt kialakítható-e olyan módon, hogy információkat tartalmazzon a médiavállalatoknak az EU, a tagállamok, a regionális és helyi önkormányzatok, a közjogi intézmények, a közzvállalkozások és az olyan magánvállalkozások általi promóciójáról és a velük való szerződéséről is, amelyekben egy vagy több imént említett jogalany többségi szavazati joggal rendelkezik.

4.3.5. Az EGSZB arra kéri az Európai Bizottságot, hogy terjesszen elő javaslatot a közbeszerzésekről és a médiavállalatok 4.3.4. pontban említett jogalanyok általi támogatására vonatkozó uniós szintű minimumkövetelményekről.

4.3.6. Az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottság arra irányuló javaslatát, hogy fellépjenek a közösségi médiában általában ⁽¹⁴⁾ és kimondottan a Covid19-cel kapcsolatban ⁽¹⁵⁾ megjelenő dezinformáció ellen, de rámutat annak kockázatára, hogy a tagállamok a dezinformáció elleni küzdelmet a tömegtájékoztatás szabadságának korlátozására használhatják fel. A dezinformáció és a gyűlöletbeszéd jelenségét sürgősen és alaposan meg kell vizsgálni, többek között újabb EGSZB-véleményekben.

4.4. A média sokszínűségének megerősítésével kapcsolatos ajánlások

4.4.1. Az EGSZB bírálja, hogy az Európai Bizottság jogállamiságról szóló jelentése a médiatulajdon átláthatóságának kérdésére szűkíti a piaci pluralizmus kérdését, és elhanyagolja a piaci konszolidáció mértékét. Kéri az Európai Bizottságot, hogy igazítsa ki a jelentés módszertanát annak érdekében, hogy az a jövőben jobban tükrözze, hogy a média sokszínűsége milyen mértékben van veszélyben az egyes tagállamokban.

4.4.2. Az EGSZB üdvözlözi az Európai Bizottság „Az európai média a digitális évtizedben” című cselekvési tervét ⁽¹⁶⁾ és azt a célkitűzést, hogy a hírmédiát megőrizze mint közjóságot, különösen pedig azt, hogy európai támogatást nyújtson annak megakadályozására, hogy a világvárvány következményei korlátozzák a média sokszínűségét.

4.4.3. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a minőségi újságíráshoz fenntartható gazdasági alapra van szükség, és kéri, hogy a jó újságírásba történő befektetesként az EU továbbra is támogassa a médiavállalatokat. A beruházások célja, hogy megállítsák a médiaágazat konszolidációs folyamatát, amely veszélyezteti a médiapiac pluralitását. Ez nem zárja ki, hogy a médiavállalatok – amennyiben tiszteletben tartják az átláthatóság elvét, és nem hoznak létre monopóliumokat – jogszerűen vásárolhassanak más médiacsatornákat vagy építhessenek stratégiai szövetségeket, hiszen a gazdaságilag fenntartható médiavállalatok garantálják ezek függetlenségét.

4.4.4. Az EGSZB megjegyzi, hogy a médiavállalatok értéke a sokszínűségükben rejlik, és hogy a „nemzeti bajnokok” létrehozása tönkreteszi ezt az értéket, amely megkülönbözteti a médiát és a kreatív ágazatokat a gazdaság más ágazataitól.

4.4.5. A független média szűkülő mozgásterét sürgős köz- és magántámogatási mechanizmusokat tesz szükségessé az újságírás mint közjóság fenntartása érdekében. Több kutatásra van szükség ahhoz, hogy hatékony állami támogatási mechanizmusok garantálják a szokásos piaci feltételekre vonatkozó kritériumok teljesülését és a közérdekű újságírás innovatív, fenntartható új üzleti modelljeit.

⁽¹⁴⁾ COM(2020) 790 final.

⁽¹⁵⁾ JOIN(2020) 8 final.

⁽¹⁶⁾ COM(2020) 784 final.

4.4.6. Az EGSZB határozottan támogatja az Európai Bizottságnak az európai tömegtájékoztatás szabadságáról szóló jogszabályra irányuló tervét, amelynek célja, hogy az Európai Bizottságot hatékony jogi eszközökkel ruházza fel ahhoz, hogy valamennyi uniós tagállamban érvényesíthesse a tömegtájékoztatás szabadságát és a médiapluralizmust. Az EGSZB kéri, hogy az Európai Bizottság vizsgálja meg, miként lehet alkalmazni és fejleszteni az európai versenyjogot a médiapiac – elsősorban a nemzeti kormányok által előidézett – további konszolidációjának megállítására annak érdekében, hogy az EU nemzeti médiapiacain – különösen a kormányok vagy a hozzájuk közeli szereplők hatására – ne alakulhassanak ki a médiamonopóliumok.

4.4.7. Az EGSZB felhívja a figyelmet arra a véleményére, amelyben az egyes digitális szolgáltatások nyújtásából származó bevételek után fizetendő digitális szolgáltatási adó közös rendszerére irányuló európai parlamenti kezdeményezést vizsgálja ⁽¹⁷⁾, és rámutat, hogy ez az adó valószínűleg ellensúlyozni fogja a hagyományos és a digitális média közötti verseny torzulásait (különös tekintettel a külföldi székhelyű médiákra).

4.4.8. Az EGSZB hangsúlyozza a független és pártatlan közszolgálati műsorszolgáltatás fontos szerepét a média sokszínűségének biztosításában, és felhívja a figyelmet az EUSZ 29. jegyzőkönyvében foglalt megállapodásra.

4.4.9. Az EGSZB megjegyzi, hogy a szabad piac nem képes az egész EU-ra kiterjedő médiaszolgáltatásokat nyújtani a műsorszórás területén, ezért kéri egy független és pártatlan európai közszolgálati műsorszolgáltató létrehozását.

4.4.10. Minden olyan esetben, amikor a szabad piac nem képes biztosítani a média sokszínűségét, az EGSZB a független és pártatlan közszolgálati műsorszolgáltatást tekinti az erre vonatkozó garancia modelljének, beleértve az online és nyomtatott médiát is.

4.4.11. Az EGSZB hangsúlyozza, hogy a tömegtájékoztatáshoz való akadálymentes hozzáférés a tömegtájékoztatás szabadságának alapvető része, és aggodalmát fejezi ki a médiában a fogyatékoságon alapuló közvetlen vagy közvetett megkülönböztetés egyre erőteljesebb formái miatt. Az EGSZB olyan jogszabályok meghozatalát kéri, amelyek megszüntetik azokat a korlátozó gyakorlatokat, amelyek akadályozzák vagy ellehetetlenítik az egyén részvételét a tömegtájékoztatás szabadságában és sokszínűségében.

4.5. A médiatudatosság megerősítésével kapcsolatos ajánlások

4.5.1. Az EGSZB üdvözli az Európai Bizottság számos javaslatát a polgárok médiatudatosságának megerősítésére ⁽¹⁸⁾, különös tekintettel a digitális készségekre. Ez rendkívül fontos a polgárok dezinformációval szembeni ellenálló képességének fokozása érdekében.

4.5.2. Az EGSZB támogatja az állampolgári ismeretek oktatásával foglalkozó európai ügynökség létrehozására irányuló javaslatot, amely oktatási programokon keresztül erősítené az uniós polgárok médiakészségeit. Arra kéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg egy ilyen központi intézmény mielőbbi létrehozásának lehetőségét, és biztosítsa, hogy annak egyik feladata a – különösen digitális – médiával kapcsolatos képzések nyújtása legyen.

Kelt Brüsszelben, 2021. szeptember 22-én.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság
elnöke
Christa SCHWENG

⁽¹⁷⁾ HL C 367., 2018.10.10., 73. o.

⁽¹⁸⁾ JOIN(2020) 8 final; COM(2020) 624 final; COM(2020) 784 final; COM(2020) 790 final.